

Samtal med en modern afghanska med lysande framtidsutsikter:

Diana och filmen som banade vägen

Text & bild: Katinka Wall

*Diana Saqeb har precis kommit tillbaka till Sverige efter en blixervisit i Norge där hon träffade det Norska filminstitutet för att prata om sin dokumentärfilm *Twentyfive percent*. Hon hann också med att träffa hela uppsättningen för Nobelsändningen i Svt:s talkshow *Skavlan*. Vid sitt besök fick hon träffa den norska premiärministern och artister som Will Smith och Robbie Williams. Otroligt intressanta erfarenheter, berättar Diana när jag träffar henne över en kopp kaffe och lite nötter, på kansliet i Stockholm dagen innan hon ska resa tillbaka hem till Afghanistan och Kabul där hon bor.*

Dianas besök i Sverige föranleds bland annat av att hennes film "Twentyfive percent" visades på den afghanska filmfestivalen i Nacka.

– Konsten valde mig, inte tvärtom, säger Diana när jag frågar hur det kom sig att hon blev dokumentärfilmare.

Diana har en syster och två bröder. Alla i familjen är övertygade om att utbildning är nyckeln till möjlighet och utveckling. Båda Dianans föräldrar har ekonomisk utbildning och pappan har arbetat som politisk rådgivare och författare.

FICK LÄMNA KABUL UTAN SIN FAR

Diana föddes i Kabul men på grund av den politiska situationen flyttade famil-

Bra utbildning krävs för att nå positiv förändring för kvinnor i Afghanistan säger **Diana Saqeb**.

jen till Teheran. Pappan satt vid detta tillfälle fängslad på grund av sina politiska värderingar. Kriget hade ännu inte brutit ut men situationen i Kabul var svår och familjen fick då lämna Kabul utan fadern, som ett år senare fick återförenas med familjen i Teheran.

FICK LEVA UNDER JORD

Mamman och pappan strävade efter att få återvända till Afghanistan. Det ville däremot inte Diana och hennes syskon. De förknippande sitt hemland med rädsla och kände avsky inför kriget. Familjen bestämde sig ändå till slut att försöka skapa sig ett liv i Afghanistan och

återvände till Kabul när Diana var 12 år. Detta var precis före Najibullahs fall och när Mujahedin tog över. Efter ett halvår bröt kriget ut och hela Dianas familj tvingades gå under jord. En period som Diana beskriver som tung och jobbig.

– Under ett och ett halvt år levde hela familjen gömda och kunde inte gå i skolan eller vistas ute, berättar Diana.

FILMEXAMEN I TEHERAN

Så fort familjen fick möjlighet flyttade de tillbaka till Teheran och Diana kunde återuppta sina studier och småningom slutföra sina studier på filmutbildningen och examensarbetet - filmen *Twentyfive percent*.

Som afghansk medborgare var det svårt att få studera i Iran berättar Diana. Det krävdes flera tillstånd och processen var krånglig. Trots detta var både hennes föräldrar orubbliga i sin övertygelse om hur viktigt det är med utbildning. De gav sig inte utan såg till att ordna green cards för att Diana och hennes syskon skulle få möjlighet till att utbilda sig färdigt.

GODA RÅD FRÅN PROFESSOR

Redan som tonåring var Diana mycket förtjust i både film och teater och var först inne på att bli skådespelare och hade tagit teaterlektioner under uppväxten. Efter att rådgjort med sin universitetsprofessor beslutade sig Diana för att utbilda sig till filmare. Examensarbetet blev att åka tillbaka till Afghanistan och spela in en film om de tjugofem procent kvinnliga parlamentariker som arbetar i det afghanska parlamentet. Professorns råd till Diana var nämligen, att om hon ville få gehör och nå ut i Afghanistan så skulle formen film vara det konstuttryck som skulle ge henne frihet och möjligheter, ett råd hon idag är tacksam över att ha lyssnat till.

FINNS INTE TID ATT VARA RÄDD

Att spela in filmen ”*Twentyfive percent*” var ingen enkel match och trots att hon var högst medveten om att det hon gjorde var både kontroversiellt och komplicerat – även utifrån ett byråkratiskt perspektiv, så säger Diana att hon aldrig var rädd.

När man väljer att arbeta med ett känsligt ämne som kvinnliga parlamentariker i Afghanistan så kräver det mycket fokus. Man har varken råd eller tid att vara rädd, säger Diana.

Diana upplever att omvärlden väljer att fokusera på kriget i Afghanistan och menar att det därför är viktigt att göra en film som visar ett annat ansikte av landet.

ETT RÄTT NORMALT LIV

Sin tillvaro i Kabul beskriver hon med mycket värme.

Det finns så mycket att tycka om, berättar Diana och ler. Så fort hon är utomlands så saknar hon Kabul, sina vänner, middagarna, de fina relationerna och de goda samtalen. På det stora hela så lever vi ett rätt normalt liv, menar Diana.

HUMANIST HELLRE ÄN FEMINIST

På frågan om Diana skulle beskriva sig som feminist svarar hon snabbt att feminism är ett svårt begrepp som hon inte helt kan förlika sig med. Det beror på jämförelsen säger hon.

Jag skulle väl främst vilja kalla mig för humanist, säger Diana. Jag är kvinna

männen med makt. Det är ju männen som startar kriget menar de.

FAMILJENS STÖD AVGÖRANDE

Avslutningsvis frågar jag Diana vad hon ser är nödvändigt för att förbättra möjligheterna för kvinnor i Afghanistan eftersom Dianas framgångssaga är få kvinnor i Afghanistan förunnade.

Familjens stöd, svarar hon utan att tveka. De kvinnor som inte har familjens stöd bakom sig måste inte bara slåss för sina rättigheter med samhället och de värderingar och traditioner som råder utan också med sin familj. Det blir oerhört ensamt och svårt.

FÖRÄNDRA MED RELIGION OCH TRADITION

Bra utbildning krävs för afghanska kvinnor för att få till förändring därefter det bör stödet från omvärlden och regering- en följa, anser Diana.

Kränkande regler, familjelagar och våldstillåtande lagar måste ändras säger Diana men menar också att det internationella samfundet bör arbeta genom den af-

” De kvinnor som inte har familjens stöd bakom sig måste inte bara slåss för sina rättigheter med samhället och de värderingar och traditioner som råder utan också med sin familj. Det blir oerhört ensamt och svårt.

D. Saqeb

och därför har jag valt att skildra kvinnor men för den sakens skull räknar jag mig inte som radikal feminist.

MÄNNEN STARTAR KRIGEN

Diana upplever ett stöd för sitt arbete från både afghanska män, kvinnor och barn, även på landsbygden.

- De flesta jag möter anser att jag gör ett bra jobb, säger Diana stolt. Även moderna män i Afghanistan tycker det.

Hon berättar att männen hon talar med och som sett hennes film säger att de lutar mer på henne som är kvinna än på

ghanska kulturen – inte emot den. Det går inte att förändra ett land som Afghanistan om man inte går via kulturen och traditionerna. Med kultur syftar Diana på religion och tradition.

Diana lever idag tillsammans med sina föräldrar i Kabul och hennes framtidsplaner är att fortsätta leva i Afghanistan och genom sina filmer arbeta för förändring.

□